

INSIDEINTERNET

Het beste van het business-Internet in België

JULI 2000 - 185 BEF

BEZOEK WWW.INSIDEINTER.NET

DE GOEDE TRENDS KIEZEN WELKE VALKUILEN TE VERMIJDEN?

- ⬆ EEN JOB IN DE NIEUWE ECONOMIE? ⬇ KIES DE GOEDE WAARDEN OP DE BEURS ⬇ NA DE BUSINESS-TO-BUSINESS ⬇ HET OORDEEL VAN DE BIG FIVE ⬆ WELKE TOEKOMST VOOR DE BUSINESS-TO-CONSUMER? ⬆ MOET MEN NOG EEN START-UP OPZETTEN?
- ⬇ KAPITAAL OPHALEN: GEBRUIKSAANWIJZING ⬆ DE WINNAARS VAN MORGEN IDENTIFIËREN ⬇ DE TOEKOMST VAN DE RETAIL
- ⬆ HET SUCCES VAN DE MARKTPLAATSEN

Ruimte. Tijd. Informatie III. Hypertekst als metaconstructie

In het vorige artikel (Inside Internet juni 2000) hadden we het over de nieuwe technologieën en hun performatieve dimensie als instrumenten voor toegang tot en bewerking van informatie.

Zoals elk medium bevorderen ze een autoreferentiële ontwikkeling van de communicatie, van de inherente systeemcodes evenals van de eigen kanalen en eigen participatie- en interactie-modi. Inzake taalcodering is hypertekst momenteel reeds uitgegroeid tot één der voornaamste communicatiedragers, namelijk tot de metaconstructie van de netwerkmaatschappij.

“Het medium is de boodschap”

Marshall McLuhan, 1969

Elk technologie maakt integraal deel uit van ons zintuiglijk apparaat; het is geen vreemd lichaam maar een soort

citeiten en zintuigen, herconfigureren de maatschappij die ze in het leven heeft geroepen.

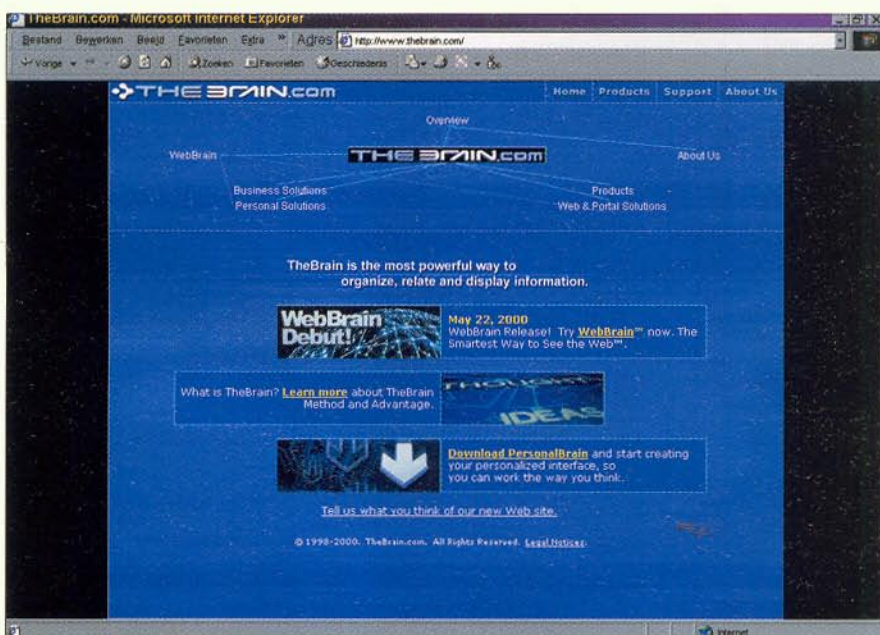
De boekdrukkunst bijvoorbeeld, met haar semantische codes, verhaalstructuren en communicatiewijzen, wijzigde niet enkel de procedures van economische productie of marketing, maar ook alle andere aspecten van het leven, van de opvoeding tot de stadsplanning. Gezien hun enorme maatschappelijke gevolgen kunnen de verschillende communicatietechnologieën niet zomaar worden geklasseerd onder de gewone informatiedragers, los van de logica en de codes die ze invoeren.

orde die, door het overstijgen van de vermeende subjectieve intentionaliteiten, het communicatieveld bepaalt.

Een gedigitaliseerde tekst is niet langer vergelijkbaar met zijn gedrukte equivalent: enerzijds omdat hij bijkomende parameters moet bevatten voor formalisering en lokalisering (code, hyperlinks), anderzijds omdat zijn dematerialisering hem onstabiel, bewerkbaar, polymorf, vervormbaar qua aard en voorstelling en onmiddellijk overdraagbaar maakt. De dematerialisering en codering van de informatie in onmiddellijk overdraagbare gegevens biedt mogelijkheden voor koppeling van verspreide elementen zonder “fysisch continuüm” alsook voor het ontwerp van een nieuwe vorm van leetuur/structuur, met name hypertekst.

Meer dan een gewone digitalisering van tekst, bevat hypertekst links maar ook instructies noodzakelijk voor de eigen opmaak (presentatie/representatie), voor de codering/decoding (soort alfabet, overdrachtsprotocol) en indexering. Het adres <http://www.surf.to/index.html> bijvoorbeeld, kan men associëren met een hyperlink, maar zijn structuur vertaalt sommige andere eigenschappen van hypertekst. Het proces van informatiebewerking en -overdracht in binaire sequenties (signaal) wordt weergegeven door het prefix http, hyper-text-transfer-protocol ter aanduiding van de digitale en overdraagbare aard van hypertekst. Het suffix html, hyper-text-markup-language, geeft het formaat weer, de code die wordt gebruikt voor het weersamenstellen van de informatie op basis van binaire gegevens.

Deze code is samengesteld uit “tags” zoals omvang (size), kleur (color), in-

verlengstuk van onszelf. Als medium heeft het een directe impact op onze wijze van communiceren, maar ook op de perceptie en het begrip dat we hebben van de omgeving en bijgevolg beïnvloedt het ons denken, spreken en vooral ons wereldbeeld.

De technologische vernieuwingen, als uitbreidingen van de menselijke capa-

Zoals Niklas Luhmann duidelijk stelde, kan communicatie (dat zich steeds baseert op een technologie) niet besparen op eigen semantische code die een bericht of een idee opbouwt en doorstuurt. De betekenis van de boodschap vindt niet haar oorsprong in de bedoelingen van de auteur, maar is afhankelijk van een constructie van tweede

houd (content) enz. Op zich bestaat hypertext niet enkel uit inhoud, maar tevens uit informatie noodzakelijk voor zijn materialisering. Kortom, bij hypertext draagt elk teken, elke kleur, elke hyperlink bij tot de betekenisvorming. De code is niet extern; ze is niet de drager maar is de communicatie zelf.

Wanneer men hypertext echter louter ziet als een codesysteem, doet men het onrecht aan.

Geconfronteerd met de eindeloze en onbepaalde informatie, bedacht de wetenschappelijke en universitaire wereld hypertext eerst als een wijze van structureren van de informatie, los van enig technologisch apriori. Elk wetenschappelijk onderzoek op basis van voorafgaande en cumulatieve verworvenheden, de toename van referentiële overgangen of de aanwezigheid van een tekst in een andere (intertekstualiteit), waren evenveel factoren voor de vorming van een netwerk dat alle kennis (fragmenten) verzamelt en voor de invoering van een relationele denkwijze (hyperlinks) die gelijktijdig alle gekende archiverings- en indexeringssystemen kan integreren. In de vroegere projecten "Memory expander" van Vannevar Bush (MEMEX, 1945) en "Xanadu" van Theodor Nelson (1960-65), werden de principes van hypertext reeds geformuleerd; het eerste project verhoogde vooral de werking van ons denken en ons geheugen en paste dit toe op machines ("as we may think"), het andere introduceerde de term en verhoogde het potentieel van de digitale technologie en informatietechnologie binnen dit kader.

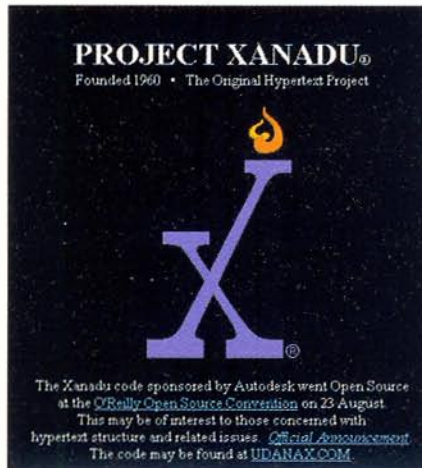
"Hypertext is een systeem voor organisatie van gegevens en een denkwijze"

[Theodor H. Nelson 1981]

Zoals gesproken taal en tekst, de meest fundamentele uitvindingen in de ontwikkeling van het denken, heeft hypertext te maken met de omzetting van de structuur en uitdrukking van ons denken. De overgang van tekst naar hypertext is niet enkel de overgang van één technologie naar een an-

dere – van de gedrukte drager naar de digitale drager – maar veel fundamenteeler de overgang van een cartesiaans en structuralistisch denken naar een denken in een autoreferentieel en, vooral, autopoëtisch kader.

Een systeem functioneert op basis van een complex van regels, codes, semantiek, toevalligheden, functies, die op niet-willekeurige wijze zijn verbonden en duidelijk zijn onderscheiden van vergelijkbare elementen die behoren tot andere systemen. Hypertext is een communicatiemodaliteit gebaseerd op een systematische vorm van ruimte-

lijke organisatie van gegevens, ter verzekering van de overdracht van de informatie, samengesteld uit verschillende onderling verbonden en met behulp van hyperlinks in een netwerk geweven elementen. De elektronische matrix of het netwerk, het hart van de hypertext, vormt een continu geheel van mediasystemen (www) waarin de betekenis wordt vormgegeven. In deze omgevingen is informatie nooit onafhankelijk, maar wordt ze bepaald door haar relatieve verbanden (de structuur waarin ze zich inschrijft). In tegenstelling tot een lineaire structuur waarin alle informatie een vaste positie heeft, bezit hypertext een multilineaire structuur waarin de informatie enkel nog een relatieve en tijdelijke positie heeft, oorzaak en gevolg van de interactie tussen informatiegehelen of tussen informatie en de lezer.

Mede door de dematerialisering, koppelt de manipulatie of bewerking van

de informatie de leesdaad aan de schrijfdaad, hetgeen een diepgaande invloed heeft op de verhoudingen tussen auteur en lezer en vooral op de wijze waarop we de informatie beleven. De lezer is een actief onderdeel van de hypertext, niet enkel bij de bewerking van de inhoud, maar ook bij de permanente herconfiguratie van de tekststructuur.

"Doordat de lezers zich doorheen het netwerk van teksten verplaatsen, verplaatsen ze voortdurend het centrum van hun onderzoek en ervaring en vervormen ze aldus de tekstorganisatie. Met andere woorden: de hypertext zorgt voor een oneindig heroriënteerbaar systeem, volledig in functie van de lezer"

George P. Landow, 1992.

Hypertext wordt gegenereerd door het samenvoegen van min of meer onafhankelijke tekstfragmenten, waarvan de continuïteit van de lectuur niet is gebaseerd op de lineaire en vaststaande organisatie van de informatie, maar op de achtereenvolgende ontwikkelingen binnen het netwerk. Op deze wijze wordt een hypertext in zijn betekenis en in zijn vorm bepaald door zowel zijn specifieke inhoud als door zijn code en de onzichtbare architectuur van zijn links. Via de verschillende vormen van interconnectie – knooppunten, reeksen, rijen... – genereert hypertext verschillende leessequenties. Hypertext wordt toegepast als een niet-lineaire, of eerder multilineaire of multisequentiële ruimte. De lezer heeft geen overzicht over de totaalstructuur (de oneindigheid van het netwerksysteem en de permanente wijziging die inherent is aan deze media maken dit zo goed als onmogelijk; zie het artikel over de netwerkcartografie van februari 2000); de interactie vindt plaats binnen de beperkte ruimte van het fragment en diens verschillende links. Precies omdat hij zich opwerpt als lezer van hypertext, verplaatst de lezer zich binnen een eindeloos informatiesysteem, waarbij op elk ogenblik keuzen dienen te worden gemaakt.

De specifieke betekenis van hypertext is afhankelijk van het door de lezer af- ➤

gelegde traject. Zo ontstaat een nieuwe begrip van de geschreven ruimte, niet langer binnen een voorafbepaalde en lineaire organisatie die een weerspiegeling is van het standpunt van de auteur, maar binnen een interactieve en multilineaire vorm die een weerspiegeling is van de standpunten van de lezer. Deze interactie zorgt voor een individueel parcours, typisch voor een associatie van ideeën, voor de evolutie van de perceptie en voor het belang van een individu of meer analytisch gezien van zijn denken. In dit opzicht is de raadpleging van informatie, los van de bewerking, op zich informatief, vandaar het autopöëtisch karakter van het systeem. Elk parcours vormt nieuwe informatie, een tijdelijke organisatie van fragmenten, waarbij er wordt op gewezen dat in een tekst de structuur, de opbouw of de orde even belangrijk zijn en zingevend als de inhoud zelf.

Elk willekeurig parcours op Internet illustreert alle kenmerken van hypertext. De geselecteerde sites bevatten ofwel informatie over hypertext, ofwel toepassingen van hypertext.

George P. Landow:
<http://landow.stg.brown.edu/ht/contents.html>

Hypertext is het kernbegrip geworden van een poststructuralistisch denken dat is ingebed in de hedendaagse filosofie en sociologie en dat vaak zijn oorsprong vindt in de analyse van de tekst en diens semantische, logische of narratieve structuren. De site van George P. Landow, de auteur van één der belangrijkste werken over hypertext, biedt een prima overzicht van de voornaamste begrippen van het hedendaagse denken en zijn voornaamste vertegenwoordigers. George P. Landow is zelf uitgegroeid tot een vaste waarde in het debat rond hypertext en zijn implicaties op het denken. Deze site is slechts één van de mogelijke toegangswegen naar de multidisciplinaire onderzoeken over hypertext.

Mark Amerika:
<http://www.altx.com/htcl.0/intention.html>

Mark Amerika, redacteur van het online magazine Alt-X, schreef met "Hypertextual Consciousness" een fictie/hypertekstueel essay met als thema hypertext zelf. Hypertext als organisatie-systeem en denkwijze wordt hier belicht, zowel via de inhoud als via de zeer slim uitgekende koppeling van hyperlinks met woorden. Na de verwelkoming onder het motto "I link therefore I am", kan de bezoeker klikken op het woord link, om zo met verschillende niveaus van interactie de begrippen en sociale implicaties van hypertext te verkennen.

My boyfriend came back from the war: <http://www.teleportacia.org/war/wara.htm>
Patchwork girl: cd-rom, informatie op <http://www.eastgate.com>

Olivia Liliana, auteur van een hypertextueel on-line fictiewerk (tekst/beeld), begeleidt ons doorheen de multilineaire ontwikkeling van een verhaal door gelijktijdig de inhoud in verschillende frames weer te geven en door deze onder te delen wanneer een nieuwe reeks keuzes zich opdringt.

Deze voorstelling die het mechanisme van hypertext blootlegt, thematiseert tevens het verband schrijven/lezen door middel van een blanco ruimte als laatste link, die bij activering voorstelt een emailtje naar de auteur te sturen.

The Brain:
<http://www.lifescape.com/brain/> en <http://www.thebrain.com>

The brain is een toepassing van dynamische weergave van de gegevens en hun interconnecties, waarbij hypertext wordt voorgesteld als een semantisch linksysteem.

De naam "brain" of brein, onderlijnt het verband dat er is tussen de netvormige werking van hypertext en de mentale en cognitieve processen. Het indexeringsysteem bepaalt de betekenis van een woord, een onderwerp, een begrip, niet langer in verhouding tot zijn absolute waarde maar in verhouding tot de relatieve positie (afhankelijk van de informatie die er mee verbonden is en de informatie die de gebruiker selecteert).

Een van de disciplines die al snel het potentieel van hypertext onderkende, vooral dan op vlak van narratieve structuren, is de fictieliteratuur.

Sommige werken zoals "patchwork girl" van Shelley Jackson (enkel beschikbaar op cd-rom) worden reeds gerekend tot de klassiekers van de Angelsaksische literatuur. In deze novelle is de hypertext zowel vorm als inhoud. Als herwerking van Marie Shelley's Frankenstein, thematiseert de schrijver de structuur van hypertext (een reeks onder verschillende vormen hersamenstelbare fragmenten), door de vergelijking met het Frankenstein schepsel.

Het principe van heroriëntering rond een geactiveerde link toont hypertext als een dynamisch systeem dat werkt via verplaatsing en waarbij de ruimtelijke dimensie dus cruciaal is. Het "personal brain" dat men kan downloaden als demoversie, biedt de gebruiker de mogelijkheid om een grafische voorstelling te genereren van een site of van een plaatselijk bestandssysteem, om er zijn eigen informatie aan toe te voegen en er dynamisch zijn eigen links in aan te brengen.

lab-au@lab-au.com & salvino.a.salvagio@ac.com